

MOŽNÉ ÚLOHY A SPÔSOB POUŽITIA ZÁLOŽNÉHO VELITEĽSTVA ARMÁDY

Podstatné kvalitatívne zmeny prostriedkov a spôsobov vedenia boja zaradili problematiku zdokonaľovania velenia vojskám k najdôležitejším otázkam vojenskej teórie a praxe. Stav velenia je jedným z hlavných ukazovateľov bojovej pohotovosti a bojaskopnosti vojsk.

Miesta velenia sú podľa názorov predstaviteľov NATO vzhľadom na svoju dôležitosť jedným z hlavných cieľov pre použitie raketových jadrových zbraní, prieskumných palebných systémov, vysoko presných zbraní, prostriedkov REB, diverzných a špeciálnych odriadov. Ich cieľom je týmto prostriedkami vyradiť, alebo aspoň narušiť systém spojenia a velenia vojskám.

Aj pri dodržaní efektívnych opatrení na ochranu miest velenia, treba na všetkých stupňoch velenia predvídať ich obnovu alebo doplnenie. Čím rýchlejšie činnosť miest velenia obnovíme, alebo vytvoríme nové prvky velenia, tým väčšia bude záruka, že úsilie vojsk daného stupňa bude usmerené na splnenie stanoveného cieľa.

Na stupni frontu je preto možné vytvárať špecifický prvok, záložné veliteľstvo armády (ďalej len ZVA), ktoré má zabezpečiť nepretržitosť a pevnosť velenia frontu. Toto veliteľstvo môže byť použité pri narušení velenia vojskám u niektorej z armád v priebehu operácie, na doplnenie velenia frontu, alebo na plnenie ďalších úloh.

Miesto a možné úlohy ZVA v útočnej operácii frontu

Zložitost a mnohotvárnosť súčasných operácií, rýchlo sa meniace situácie na fronte predovšetkým v dôsledku obojstranného použitia zbraní hromadného ničenia, to všetko poskytuje široké možnosti pre použitie ZVA.

ZVA ako špecifický prvok v systéme velenia vojskám v rámci útočnej operácie frontu, môže podľa nášho názoru mať aj špecifické úlohy. Praktické poznatky z rôznych operačných cvičení potvrdzujú, že ZVA svojou organizačnou štruktúrou a technickými zabezpečením by mohlo plniť za určitých podmienok a predpokladov tieto úlohy:

- prevziať velenie vojskám vševojskovej armády (prvého alebo druhého sledu frontu) za vyradené veliteľské stanovište armády,

- veliť uskupeniu síl, ktoré je vyčlenené na zničenie operačného výsadku nepriateľa, vysadeného v tyle operačnej zostavy frontu,

- veliť vojskám, ktoré sú vyčlenené na zničenie obkľúčeného uskupenia nepriateľa,

- veliť silám, ktoré zabezpečujú odkryté boky operačnej zostavy frontu na samostatnom smere,

- veliť zväzkom a útvarom, ktoré sú vyčlenené na prikrytie štátnej hranice s niektorým štátom v priebehu začatia útočnej operácie frontu,

- veliť OMS frontu.

Rozhodnutie o použití záložného veliteľstva armády musí vychádzať z hlbkej analýzy situácie a predvídania jej ďalšieho vývoja veliteľom a štábom frontu.

O prevzatí velenia vojskám vševojskovej armády za vyradené VS armády a o zasaďení ZVA rozhoduje veliteľ frontu na základe zhodnotenia situácie napadnutého veliteľského stanovišťa armády, prieskumu a prijatia záveru, že tento štáb armády je vyradený ako orgán velenia a nie je schopný riadiť armádnu operáciu.

K tomuto rozhodnutiu môže podľa situácie a času veliteľ frontu povolať veliteľa ZVA s hlavnými funkcionármi na VS frontu, upresniť im úlohu a spôsob jej vykonania.

Súčasnne operačná skupina štábu frontu organizuje odstránenie následkov po napadnutí štábu armády, upresňuje situáciu v priestore napadnutia, navrhuje najvhodnejší priestor pre rozvinutie nového VS armády a pripravuje potrebné prostriedky (predovšetkým spojovacie) pre ZVA.

Som toho názoru, že operačná skupina štábu frontu by mala dočasne veliť vojskám armády, a to buď zo ZVS, PVS, VzMV alebo TVS armády. Táto činnosť je nevyhnutným článkom pri prevzatí velenia ZVA, inak by sa čas na splnenie tejto úlohy (bez činnosti skupiny štábu frontu) podstatne predlžil.

V prípade, že daná situácia nebude výhodná pre povolanie veliteľa ZVA a jeho hlavných funkcionárov na VS frontu na upresnenie úlohy, môže byť táto úloha odovzdaná s potrebnými informáciami predstaviteľom frontu priamo v priestore rozvinutia nového VS armády. Tento spôsob sa javí časovo najefektívnejší.

Situácia pri zachovaní niektorého z ďalších prvkov velenia armády (ZVS, TVS) zvyšuje počiatkovú činnosť ZVA pri prevzatí velenia, lebo v prvom období môže predsunutá operačná skupina ZVA začať hneď svoju činnosť buď zo záložného alebo tylového veliteľského stanovišťa. Do príchodu ZVA do nariadeného priestoru bude hlavnou úlohou predsunutej operačnej skupiny ZVA získať maximum najnovších a hodnoverných informácií potrebných pre prijatie rozhodnutia veliteľa ZVA (alebo pre upresnenie už skôr vydaného rozhodnutia).

Jedným z rozhodujúcich faktorov úspešnej obnovy velenia bude čas, potrebný na vydanie nariadenia veliteľa frontu na prevzatie velenia ZVA až do konkrétneho prevzatia velenia vojskám týmto štábom. Vzhľadom na požiadavky nepretržitosti velenia vojskám by tento časový interval mal byť čo najkratší. Jeho dĺžka môže byť závislá od:

- vzdialenosti veliteľského stanovišťa ZVA od priestoru nového veliteľského stanovišťa armády,

- stavu prostriedkov spojenia vyradeného veliteľského stanovišťa armády alebo času potrebného na presun záložných prostriedkov spojenia, vyčlenených zo zálohy veliteľa frontu,

- úrovne pripravenosti ZVA vstúpiť do konkrétneho systému velenia vojskám, vrátane možnosti získania potrebných informácií o situácii v rámci armády,

- možnosti ďalšieho zásahu nepriateľom na nové veliteľské stanovište armády.

Hlavným v tejto situácii je včasné rozhodnutie veliteľa frontu o nevyhnutnosti organizácie velenia zasadením ZVA a situácie, kedy zväzky armády plnia úspešne vydané úlohy pôvodným veliteľom armády.

V prípade, že situácia vyžaduje zásadné rozhodnutie veliteľa ZVA, bude treba počítať, že praktické prevzatie velenia vojskám armády môže byť zakončené doručením upresňujúcich alebo nových úloh podriadeným vojskám. Myslím, že potrebný čas pre vykonanie všetkých nevyhnutných opatrení v skrátených lehotách a za pomoci štábu frontu, môže dosahovať 8–10 hodín.

Úloha velenia uskupeniu síl vyčlenených na zničenie operačného výsadku v tle operačnej zostavy frontu môže byť podľa situácie časovo obmedzená na 2 až 3 dni a môže ju ZVA úspešne plniť za predpokladu, že bude mať k dispozícii spojovací útvar (jednotku). Myslím, že môže byť plnená vyčlenenými silami (zálohami) frontu (armády). Úlohou ZVA bude zabezpečiť velenie vyčleneným silám frontu až do zničenia operačného výsadku nepriateľa.

Po splnení tejto úlohy by malo ZVA zabezpečiť sústredenie vyčlenených vojsk na likvidáciu, riešiť obnovenie ich bojaskapnosti a odovzdať ich späť do operačnej zostavy frontu (armády).

Níčení obkľúčeného nepriateľa môže byť vykonávané buď dočasne vyčlenenými silami vševojskových armád frontu, frontovými zálohami, alebo aj v podmienkach, keď sa na obkľúčení uskupenia nepriateľa zúčastňujú zväzky a útvary dvoch vyšších zväzov. V tomto prípade by bolo hlavnou úlohou ZVA zabezpečovať velenie všetkým vyčleneným silám až do úplného zničenia obkľúčeného nepriateľa.

Som toho názoru, že **zabezpečenie odkrývaných bokov operačnej zostavy frontu na samostatnom smere** by plnilo ZVA formou vedenia samostatnej operácie. Pre jej splnenie bude treba organizovať v súvislosti s vývojom situácie rôznorodú činnosť vojsk. Touto úlohou môže byť poverené ZVA v prípade odpútania zväzkov prvého sledu od hlavného uskupenia (úderného) a ich úlohy by už priamo nesúviseli s hlavnou úlohou na operačných smeroch armád.

Velenie zväzkom a útvarom, ktoré sú vyčlenené na prikrytie štátnej hranice s niektorým štátom v priebehu začatia útočnej operácie frontu v danej situácii by mohli byť ZVA dočasne podriadené sily a prostriedky, predurčené na plnenie úlohy. Koordinácia úsilia týchto vyčlenených síl a prostriedkov, vrátane síl teritória, by bola hlavnou náplňou činnosti ZVA.

V prípade, že úlohu OMS budú plniť zväzky zo zálohy veliteľa frontu a útvary druhov vojsk a služieb, podľa mojej mienky bude treba pre **zabezpečenie velenia tejto skupiny** a splnenie stanovenej úlohy ZVA vybrať spojovacím útvarom. Úlohou záložného veliteľstva armády bude sústrediť vyčlenené sily do OMS, spĺňať bojovú činnosť a zabezpečiť velenie týmto

Predpoklady pre rýchle prevzatie velenia za vyradený štáb armády

Zvláštnosti podmienok z hľadiska systému velenia majú svoj zákonitý odraz na štýl a metódu práce ZVA v období doručenia úlohy pre prevzatie velenia vojskám armády za vyradené veliteľské stanovište a do istej miery sa môžu negatívne odrážať v činnosti veliteľa a štábu po prevzatí velenia.

Predovšetkým to bude systematické zabezpečovanie informácií zo štábu frontu, ktoré budú mať rozhodujúci vplyv na rozhodovací proces ZVA. Tieto informácie môžu zisťovať styčná skupina ZVA na veliteľskom a tylovom veliteľskom stanovišti frontu.

Skúsenosti potvrdzujú, že skupina by mohla mať toto **zloženie**:

na VS frontu:

- jeden z vedúcich funkcionárov (zástupca veliteľa, zástupca NŠ, zástupca NOO),
- jeden až dvaja dôstojníci operačného oddelenia,
- jeden dôstojník zpravodajského a politického oddelenia, oddelenia RVD, VPVO, ŽV, CHV, skupiny BVL a automatizácie velenia,
- jeden dôstojník spojovacieho oddelenia so spojovacími prostriedkami (pre spojenie so ZVA).

Podľa môjho názoru by bolo vhodné skupinu vybaviť vrtuľníkom (Mi-8 alebo Mi-4), dvoma štábnymi autobusmi, jedným ŠA typu Porost, jedným terénnym vozidlom a potrebnými spojovacími prostriedkami.

na TVS frontu:

- jeden z hlavných funkcionárov štábu tyla a VTZ,
- jeden až dvaja dôstojníci štábu tyla,
- po jednom dôstojníkovi z tankovej a automobilovej služby, raketového a delostreleckého vyzbrojovania a skupiny automatizácie velenia. Táto skupina by mohla byť vybavená dvoma osobnými terénnymi

silám až do splnenia úlohy, prípadne organizovať obnovu ich bojjaschopnosti.

Uvedené možné varianty použitia ZVA na plnenie čiastkových operačných úloh však nesmú byť plnené na úkor hlavnej úlohy — prevzatie velenia vojskám armády za vyradené veliteľské stanovište vŕvojskovej armády.

vozidlami a spojovacími prostriedkami pre spojenie so ZVA.

Hlavnými úlohami a povinnosťami styčnej skupiny môžu byť:

1. Do obdobia použitia ZVA na plnenie predurčenej úlohy:

- hlásiť na VS ZVA úlohy a nariadenia vydávané veliteľom frontu vŕvojskovým armádám prvého a druhého sledu,
- odovzdávať vyhodnotené správy o nepriateľovi v rámci frontu,
- informovať o vývoji situácie, o spojovacej sústave a stave spojenia, o rozhodnutiach veliteľov armád a o riešení otázok súčinnosti medzi armádami.

2. Pri stanovení konkrétnej úlohy ZVA veliteľom frontu:

- zabezpečiť rýchle odovzdanie rozkazu veliteľa frontu pre splnenie stanovenej úlohy na VS ZVA,
- zabezpečiť komplexnú informovanosť štábu ZVA po všetkých odbornostiach o vzniknutej situácii a opatreniach vykonávaných štábom frontu, vrátane zabezpečenia potrebnej dokumentácie pre velenie.

Na základe získaných informácií je však treba, aby na ZVA prebiehal trvale proces komplexnej analýzy získaných informácií a boli prijímané konkrétne závery s predvídaním situácie v rámci úloh jednotlivých armád. Táto špecifická metóda práce ZVA má svoje zdôvodnenie hlavne v tom, že je zabezpečená a centrálnie riadená komplexnou znalosťou situácie na fronte v celom štábe, že si jednotlivé zložky štábu môžu priebežne pripravovať potrebné prehľady, výpočty a podklady pre riešenie situácie.

Podceňovanie tejto systematickej činnosti by mohlo mať za následok, že v období rozhodnutia veliteľa frontu na plnenie úlohy ZVA, by tento štáb nebol schopný v krátkych časových normách úlohu zabezpečiť.

Možná metodika činnosti veliteľa a štábu ZVA pre zabezpečenie prevzatia velenia za vyradený štáb armády

Postup práce veliteľa a štábu ZVA pri plnení rôznych funkcií vo velení podriade-

ným vojskám bude v každom konkrétnom prípade závisieť od charakteru prevzatia

úlohy, úrovne pripravenosti dôstojníkov štábu, stupňa vybavenosti štábu technickými prostriedkami velenia a od ďalších podmienok bojovej situácie. Pritom bude treba zachovávať aj niektoré všeobecné princípy, ktoré ovplyvňujú úroveň systému velenia vojskám.

Vychádzajúc z uvedených všeobecných zásad a požiadaviek na orgány velenia, je nevyhnutné realizovať aj možnú metodiku činnosti veliteľa a štábu ZVA pre zabezpečenie splnenia hlavnej úlohy — prevzatie velenia vojskám armády za vyradený štáb armády.

Metodika práce ZVA musí vychádzať a nadväzovať predovšetkým na metodiku práce veliteľa a štábu frontu. Tiež by mala byť v hlavných črtách zladená s metodikou práce veliteľov a štábov armád, ktoré môže ZVA v prípade vyradenia nahradiť.

Rýchlosť a plynulosť vstupu tohto veliteľstva do systému frontového velenia vojskám bude závisieť aj od jeho účelnej a premyslenej činnosti v období prijatia úlohy na prevzatie velenia za vyradený štáb armády.

Pre zabezpečenie plnej informácie o situácii na fronte a úlohách jednotlivých vševojskových armád, musí ZVA pracovať v informačnom systéme frontu ako rovnocenný prvok armádneho velenia už v období prípravy frontovej operácie.

Vzhľadom na to, že je nevyhnutné, aby bolo pripravené prevziať velenie za ktorúkoľvek vševojskovú armádu, je v tomto štábe treba mať ďaleko viac a rozsiahlejších informácií než u jednotlivých armád. Myslím, že ich úroveň by sa mohla rovnať informáciám štábu frontu. Preto považujem za účelné rozmiestňovať ZVA v bezpečnej vzdialenosti od veliteľského stanovišťa frontu, pri zachovaní možnosti vhodného zapojenia do spojovacej sústavy frontu.

Ako som už uviedol, pre zabezpečenie systematickej informácie treba vyčleniť zo ZVA styčnú skupinu na veliteľské stanovište frontu. Pre činnosť tejto skupiny by mal štáb frontu vytvoriť podmienky, ktoré by umožnili efektívnu prácu, ale súčasne aby prívlemlí nezatažovala jednotlivé zložky štábu frontu. Umiestnenie tejto skupiny v blízkosti operačnej správy frontu a usmernenie jej činnosti oddelením smerov, je pravdepodobne optimálnym riešením.

Vlastná činnosť ZVA v tomto období by bola zameraná na štúdium a vyhodnocovanie získaných informácií a prípravu na prevzatie velenia za niektorý štáb armády, alebo plnenie dočasnej operačnej úlohy. Bola by to prakticky periodická činnosť

v období prípravy podkladov pre rozhodnutie veliteľa armády bez konečného riešenia — spracovania rozhodnutia a jeho vydania.

Takáto činnosť umožní organizovaný režim práce a vytvorí optimálne podmienky pre rýchly a organizovaný prechod ZVA na plnenie ďalších úloh prevzatia velenia za vyradený štáb armády.

Okrem uvedených informácií a cyklickej činnosti podľa môjho názoru bude potrebné počítať s tým, že veliteľ frontu, alebo jeho náčelník štábu by povolával podľa situácie a riešených úloh veliteľa ZVA na veliteľské stanovište frontu, kde by upresňoval predvídaný vývoj situácie na fronte, ktorý by zodpovedal zasadeniu ZVA na plnenie konkrétnej úlohy.

Činnosť veliteľa a štábu po prijatí nariadenia veliteľa frontu na prevzatie velenia za vyradený štáb armády môže byť vzhľadom na špecifiku danej úlohy členená na tieto základné **obdobia**:

- ujasnenie úlohy (na základe operačnej smernice veliteľa frontu), zhodnotenie situácie v pásme armády, kde sa preberá velenie a vydanie rozhodnutia pre presun štábu do priestoru nového veliteľského stanovišťa armády a ďalšej činnosti,

- presun a jeho zabezpečenie,
- obnovenie systému velenia,
- prijatie rozhodnutia, alebo upresnenie úloh vojskám armády.

Prijatie rozhodnutia pre prevzatie velenia a presun do priestoru nového VS môže mať tento sled činnosti:

- ujasnenie úlohy, zhodnotenie situácie, vydanie pokynov pre prípravu štábu, príprava návrhov náčelníkov s dôrazom na NZO, NSV, NT-ZV, NOO, NS (a ostatní náčelníci podľa potreby),
- prednesenie návrhov náčelníkov oddelení.

Táto činnosť by nemala byť dlhšia ako 60 minút. Informácie by mohli byť zamerané:

1. Náčelníka zpravodajského oddelenia na:

- možný zámysel činnosti nepriateľa a jeho časové možnosti,
- návrh obnovenia velenia prostriedkom prieskumu.

2. Náčelníka spojovacieho vojska na:

- rozsah narušenia spojenia,
- možnosti a stav spojovacích prostriedkov,
- spôsob prevzatia spojovacích prostriedkov a obnovenia systému spojenia.

3. Náčelníka tyla — zástupcu veliteľa na:

- spôsob obnovenia systému materiálu.

neho zásobovania a návrh na doplnenie zásob,

— spôsob obnovenia velenia tylu,

4. Náčelníka operačného oddelenia na:

— bojaschopnosť vlastných vojsk, ich možnosti a stav v plnení úloh,

— organizáciu a časovú kalkuláciu presunu do nového priestoru veliteľského stanovišta, jeho zabezpečenie.

5. Náčelníka štábu na:

— návrh organizácie velenia, spôsobu upresnenia situácie a prevzatia vojsk.

Na jednom KŠN sme riešili otázky prevzatia velenia za vyradené veliteľstvo prvosledovej vševojskovej armády po hromadnom jadrovom údere nepriateľa, ktorým boli vyradené veliteľské a tylové veliteľské stanovišťa v čase, kedy armáda časťou svojich síl plnila bližšiu úlohu frontu. Veliteľovi ZVA bolo nariadené presunúť sa do zostavy prvosledovej armády s využitím vrtuľníkov (na vzdialenosť 450 km), prevziať velenie od ZVS armády a operačnej skupiny frontu. Podriadené zabezpečovacie útvary (prevádzkový a spojovací prápor) odovzdáť do zostavy frontu a v priestore vytvorenia nového VS armády prevziať spoj. rds, spoj. tyla, MRPz NZO armády a provpr. V ďalšom riadiť odstraňovanie následkov po jadrovom údere nepriateľa, upresniť úlohy armáde na zabezpečenie zasadenia druhého sledu frontu, kryť pravý bok úderného uskupenia frontu pred protiúderom nepriateľa, v súčinnosti s pravým susedom ho zastaviť, obkľúčiť a po jeho zničení prejsť do druhého sledu frontu.

Rozhodnutie veliteľa ZVA obsahovalo miesto nového VS a TVS, organizáciu, lehoty a spôsob preletu, čas pohotovosti na novom VS, organizáciu prevzatia podriadených vojsk s lehotami prevzatia, spôsob zabezpečenia preletu, cieľ bojovej činnosti a úlohy vojsk do obnovenia systému velenia.

Na základe rozhodnutia veliteľa ZVA náčelník štábu vydal **upresňujúce pokyny** pre činnosť:

— rekognoskačnej skupiny (miesto nového VS a TVS, spôsob prepravy rekognoskačnej skupiny a jej zloženie, spôsob zabezpečenia regulácie v priestore nového VS a TVS, čas pohotovosti na novom VS a TVS),

— smerových dôstojníkov (ku ktorým

zväzkom, ktorého dôstojníka vyslať, spôsob zistenia stavu u podriadených zväzkov, odovzdanie nariadenia pre činnosť a začlenenie do systému velenia podriadených zväzkov, kedy a kde podávať hlásenie),

— náčelníka AHO (miesto a čas odovzdania vlastného provpr, miesto prevzatia nového provpr, osu presunu na VS, TVS, čas pohotovosti VS a TVS),

— náčelníka spojovacieho vojska (miesto a čas odovzdania vlastného spojpr, miesto prevzatia pridelených spojovacích útvarov a jednotiek, presun spojovacích útvarov na miesta velenia).

Veliteľ ZVA sa rozhodol na prevzatie velenia vojskám armády prepraviť príslušníkov veliteľstva pridelenými šiestimi vrtuľníkmi (Mi-6) v letovej zostave:

— rekognoskačná skupina [náčelník ZNOO, 2 dôstojníci ZO, OVPVO, 5 dôstojníkov SO, 3 dôstojníci VTZ, 7 dôstojníkov tyla, po 1 dôstojníkovi PO, ORVD, OŽV, OCHV, KO, AHO, 8. odd.]. Dovedna 27 osôb a jeden vrtuľník Mi-6.

— predsunutý sled veliteľa armády (veliteľ — veliteľ armády, náčelník oddelení a zložiek ZVA s dôstojníkmi oddelení). Dovedna 58 osôb a dva vrtuľníky Mi-6.

— hlavná časť VS a TVS (veliteľ — NŠ 1. ZV, zástupcovia náčelníkov oddelení a zložiek ZVA so zostávajúcimi dôstojníkmi oddelení). Dovedna 94 osôb a dva vrtuľníky na VS armády, jeden vrtuľník na TVS armády.

Harmonogram činnosti a časový sled veliteľa a štábu ZVA pri preberaní velenia armády bude závislý od konkrétnej situácie, avšak orientačne by nemal, ako potvrdzujú skúsenosti z cvičenia, prekročiť tieto normy:

— do 2 hodín prijať rozhodnutie pre presun ZVA na prevzatie velenia,

— do 3—4 hodín vykonať presun na nové miesto velenia predsunutým sledom veliteľa ZVA,

— do 5—6 hodín získať prehľad o situácii vojsk,

— za 7—8 hodín prijať zámysel pre plánovanú činnosť,

— za 9—10 hodín skončiť prevzatie velenia.

Ďalšia činnosť štábu ZVA bude podľa môjho názoru prebiehať podľa platných metódik pre prácu štábov v poli.

Rozhodujúcim pre rýchle prevzatie velenia a zabezpečenie jeho nepretržitosti sú informácie o situácii, všestranná pripravenosť dôstojníkov predurčených do ZVA plniť úlohy a vhodná organizačná štruktúra tohto veliteľstva. Preto si myslím, že do zostavy ZVA treba začleňovať také zabezpečovacie útvary a jednotky, najmä spojovacie, ktoré by umožňovali zo záložného veliteľstva armády vytvoriť miesta velenia rovnocenné súčasným miestam velenia vševojskových armád.